Rapport 2010:78

Arkeologisk förundersökning

Ombyggnad av elnät i Bankekind och Vårdsberg

RAÄ 47:1-3, 259:1-2 m fl
Bankekind, Erikstad, Korpralsgården m fl
Bankekinds och Vårdsbergs socknar
Linköpings kommun
Östergötlands län

Erika Räf

ÖSTERGÖTLANDS LÄNSMUSEUM

AVDELNINGEN FÖR ARKEOLOGI

Ombyggnad av elnät i Bankekind och Vårdsberg

Innehåll

Sammanfattning 2
Inledning 3
Områdesbeskrivning 3
Syfte 3
Metod och resultat 6
Referens 6
Tekniska uppgifter 10

Omslagsbild: Vid Korpralsgården, Rogestad kom ett ledningsbyte att direkt beröra stensättningen RAÄ 47:2 (t h på fotot). Foto mot NV Erika Räf, ÖLM.

ÖSTERGÖTLANDS LÄNSMUSEUM
AVDELNINGEN FÖR ARKEOLOGI

Box 232 • 581 02 Linköping • Tel 013 - 23 03 00 • Fax 013 - 12 90 70
info@ostergotlandslansmuseum.se • www.ostergotlandslansmuseum.se

Sammanfattning

Östergötlands länsmuseum utförde under sommaren 2010 en arkeologisk förundersökning i form av antikvarisk kontroll i samband med ombyggnad av elnät i Bankekind och Vårdsberg, Linköpings kommun. Sammanlagt ingick ca 12 600 löpmeter elledningar i exploateringen.

Samtliga sträckor besiktigades. Därefter utfördes sökschaktsgrävning i samband med kabelschaktningen, dels vid Erikstad, dels omedelbart väster om Bankekinds kyrka. Förutom recenta lämningar framkom inget av arkeologiskt intresse på dessa platser.

Vid Korpralsgården, Rogestad kom ett ledningsbyte att direkt beröra stensättningar och stensträngar. Ledningsbytet utfördes under arkeologisk kontroll. Östergötlands länsmuseum gjorde därefter bedömningen att exploateringen kunde utföras som planerat.

Erika Räf
antikvarie

Inledning

Östergötlands länsmuseum utförde under sommaren 2010 en arkeologisk förundersökning i form av antikvarisk kontroll i samband ombyggnad av elnät i Bankekind och Vårdsberg, Linköpings kommun. Ombyggnaden omfattade schaktning för jordkabel, rasering av luftledning, byte av luftledningar inklusive stolpbyten samt schaktning för fem nya transformatorstationer. Byte av luftledningar utfördes på en sammanlagd sträcka av 8 100 m. Sträckan för schaktningsarbetet var ca 4 500 m.

Förundersökningen utfördes efter beslut från Länsstyrelsen Östergötland. Arbetet projekterades av LELA Linjeplanering AB för E.ON Elnäts räkning, som också stod för de arkeologiska kostnaderna.

Fältarbetet utfördes av antikvarierna Olle Hörfors och Erika Räf. Den sistnämnda var projektledare och har också skrivit rapporten.

Områdesbeskrivning

Ombyggnaden av elnätet utfördes i ett av Östergötlands fornlämningstätaste områden. Socknarna Bankekind och Vårdsberg är framför allt rika på lämningar från järnåldern, bl a i form av ensamma gravar, gravfält och stensträngar (raserade stenmurar). De senare är spår av det äldre jordbrukslandskapet.

Ett längre schakt på sammanlagt 2 300 m för jordkabel drogs mellan Bankekind, Erikstad och Axvalla. Kabeln lades till största delen i delvis låglänt åkermark, samt – väster om Erikstad – söder om en lokalväg. Norr om lokalvägen är gravfältet RAÄ 11:1 (Bankekinds sn) beläget. Ytterligare en jordkabelsträckning som kunde beröra fornlämningar var en sträcka på ca 1000 m mellan Tuttorp och Kråkberget. Öster om sträckningen finns bl a RAÄ 313 och 315 (Bankekinds sn), stensättning respektive stensträng.

Även bytena av luftledningar och stolpar kunde beröra fornlämningar, vilket krävde extra försiktighet. Det gällde särskilt sträckan Månestad – Korpralsgården i Vårdsbergs socken. Här berörde exploateringen direkt stensättningarna RAÄ 47:1-3 samt stensträngarna RAÄ 259:1-2. Det fanns således en risk att fornlämningar kunde bli skadade vid ledningsbytet.

Även ledningsbyten längs sträckan mellan Bankekind – Juby kunde beröra fornlämningar, t ex stensträngarna RAÄ 286:1-2 och stensättningarna RAÄ 54:1-3 (Bankekinds sn).

Syfte

Syftet med den arkeologiska förundersökningen var primärt att styra exploateringen så att fast fornlämning skadades så lite som möjligt av det planerade arbetsföretaget.

Vid schaktningen för jordkabel borde man om möjligt justera kabelsträckan så att inte fornlämningar berördes. Gick inte detta skulle de fornlämningar som framkom vid schaktningen undersökas, dokumenteras samt om möjligt dateras.

De planerade linjebytena på luftledningar skulle sannolikt också beröra flera fornlämningar. För att inte skada dessa vid raseringen av ledningsstolpar respektive bytena av ledningar märktes de aktuella lämningarna ut. Lämpliga körvägar anvisades.

Sammantaget planerades arbetsföretaget ske i en fornlämningstät miljö. Till undersökningen som helhet kunde därför följande frågeställning knytas:

- Finns det eventuella dolda fornlämningar och vilken relation har i så fall dessa till de kända fornlämningarna i området?

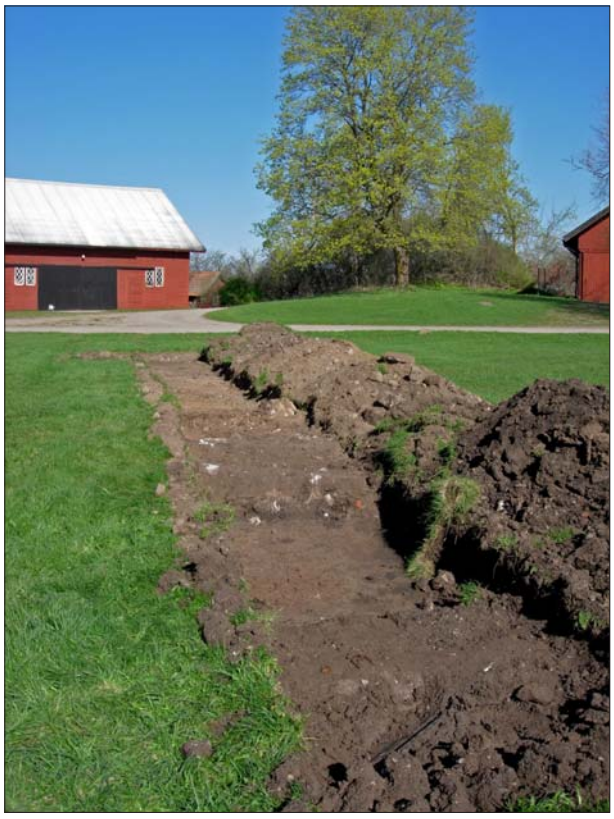

Figur 2. Sökschakt vid Erikstad. Foto mot NÖ Erika Räf, ÖLM.

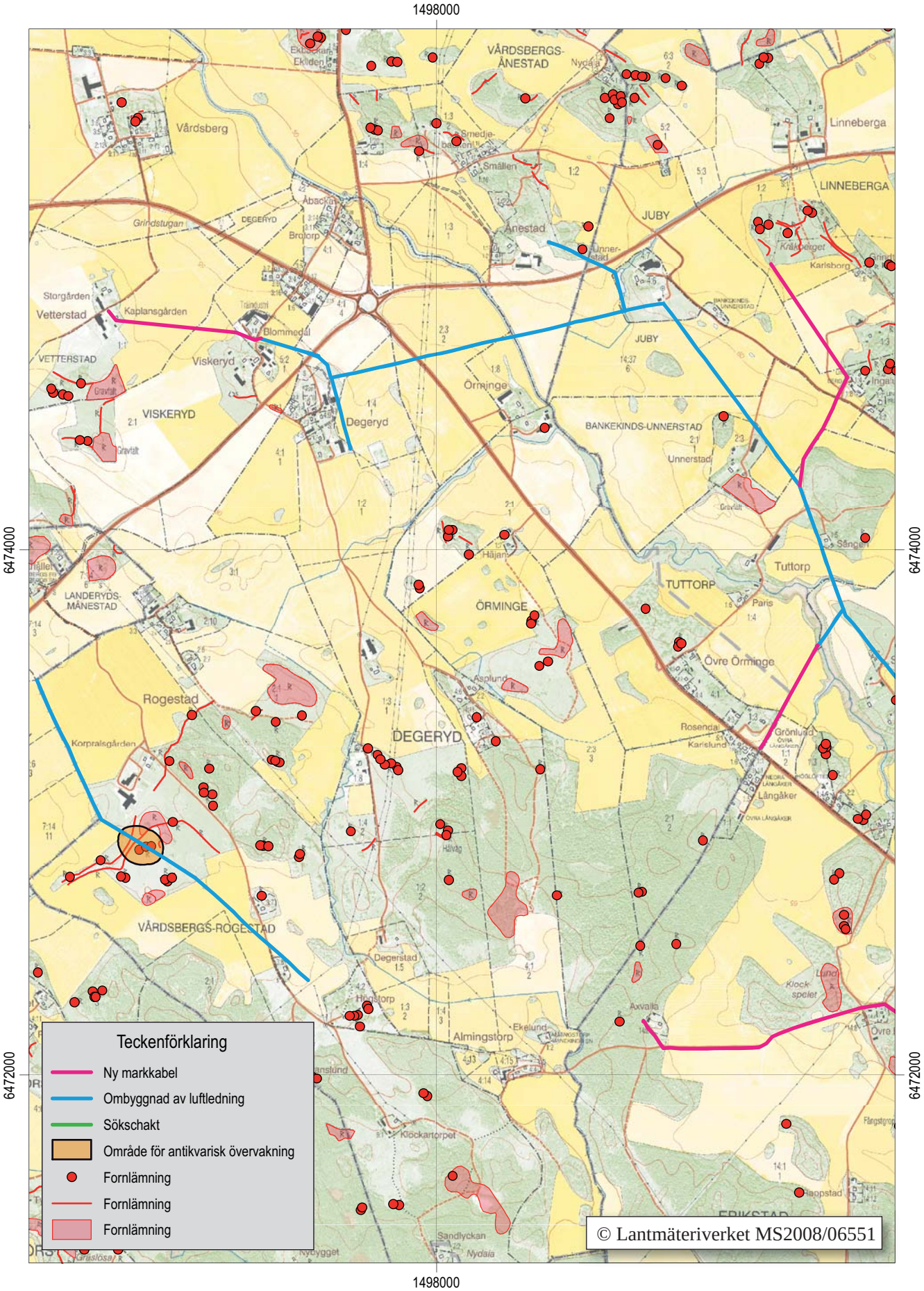

Figur 3a. Utdrag ur digitala Fastighetskartan (8F4j, 8F5j, 8G4a, 8G5a) med aktuella ombyggnader av elnätet, sökschakt och område för antikvarisk kontroll samt fornlämningar. Skala 1:20 000.

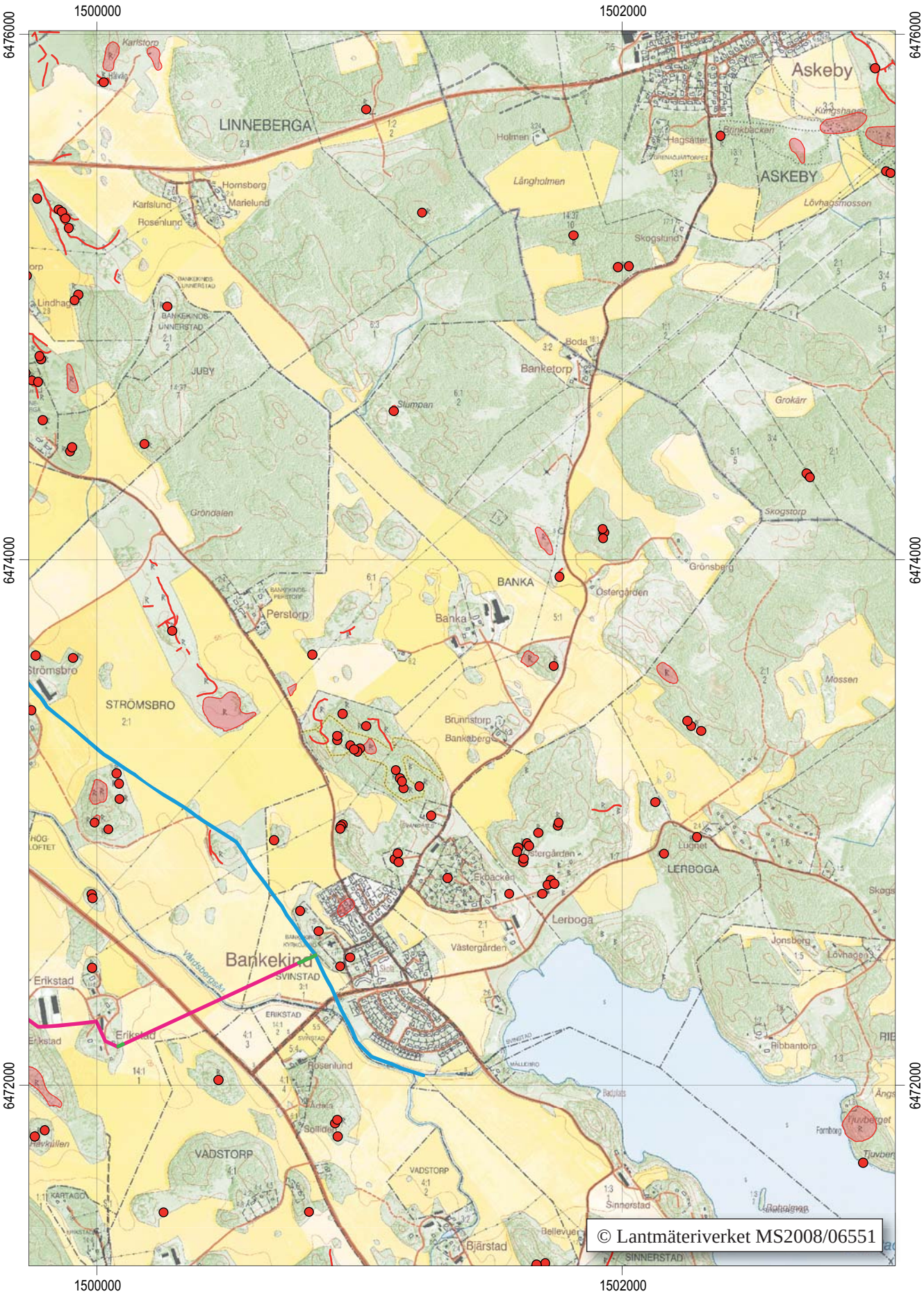

Figur 3b. Utdrag ur digitala Fastighetskartan (8F4j, 8F5j, 8G4a, 8G5a) med aktuella ombyggnader av elnätet, sökschakt och område för antikvarisk kontroll samt fornlämningar. Skala 1:20 000.

Metod och resultat

Samtliga sträckor besiktigades av undertecknad, tillsammans med ansvarig projektör och/eller grävmaskinist. De nya ledningsschakten skulle till största delen grävas i vägbank eller i låglänt åkermark och krävde inga ytterligare arkeologiska insatser. Bortsett från ledningen vid Korpralsgården bedömdes inte heller ledningsbytena kräva antikvarisk kontroll.

Efter besiktningen gjordes dock bedömningen att det förelåg risk att schaktningen för den nya markkabeln mellan gården Erikstad och samhället Bankekind skulle kunna beröra fornlämningar; dels i en östsluttning intill Erikstad, dels på åkerytan omedelbart väster om Bankekinds kyrka.

Därför utfördes sökschaktsgrävning i dessa områden, före kabelschaktningen. Vid Erikstad framkom recenta avfallslager i ett av schakten. En större mängd fragment av porslin, bl a från Rörstrand, noterades. I övrigt påträffades inget av arkeologiskt intresse (fig 2 och 4).

Vid Korpralsgården, Rogestad kom ett ledningsbyte att direkt beröra stensättningarna RAÄ 47:1-3 samt stensträngarna RAÄ 259:1-2 (fig 5 och 6). Ledningsbytet utfördes under arkeologisk kontroll. För att inte skada fornlämningarna anvisades lämplig väg för grävmaskinen. Dessutom kapades en äldre ledningsstolpe och vinschades ut, istället för att dras upp ur marken. Ett hål för en ny stolpe grävdes under arkeologisk kontroll. Inget av arkeologiskt intresse påträffades i det nya stolphålet.

Östergötlands länsmuseum gjorde efter utförda arkeologiska insatser bedömningen att schaktningen för elkabeln samt ledningsbytena m m kunde utföras som planerat.

Referens

Fornminnesregistret: http://www.fmis.raa.se/fmis/

Figur 4. Sökchakt vid Bankekind, nedanför kyrkan. Foto mot V Erika Räf, ÖLM.

Figur 5 t h. Antikvarisk kontroll genomfördes i ett område vid Korpralsgården, Rogestad. Stensträng RAÄ 259 i förgrunden. Foto mot SÖ Erika Räf, ÖLM.

Figur 6 nedan. Hål för ny stolpe grävs i närheten av RAÄ 47. Foto Olle Hörfors, ÖLM.

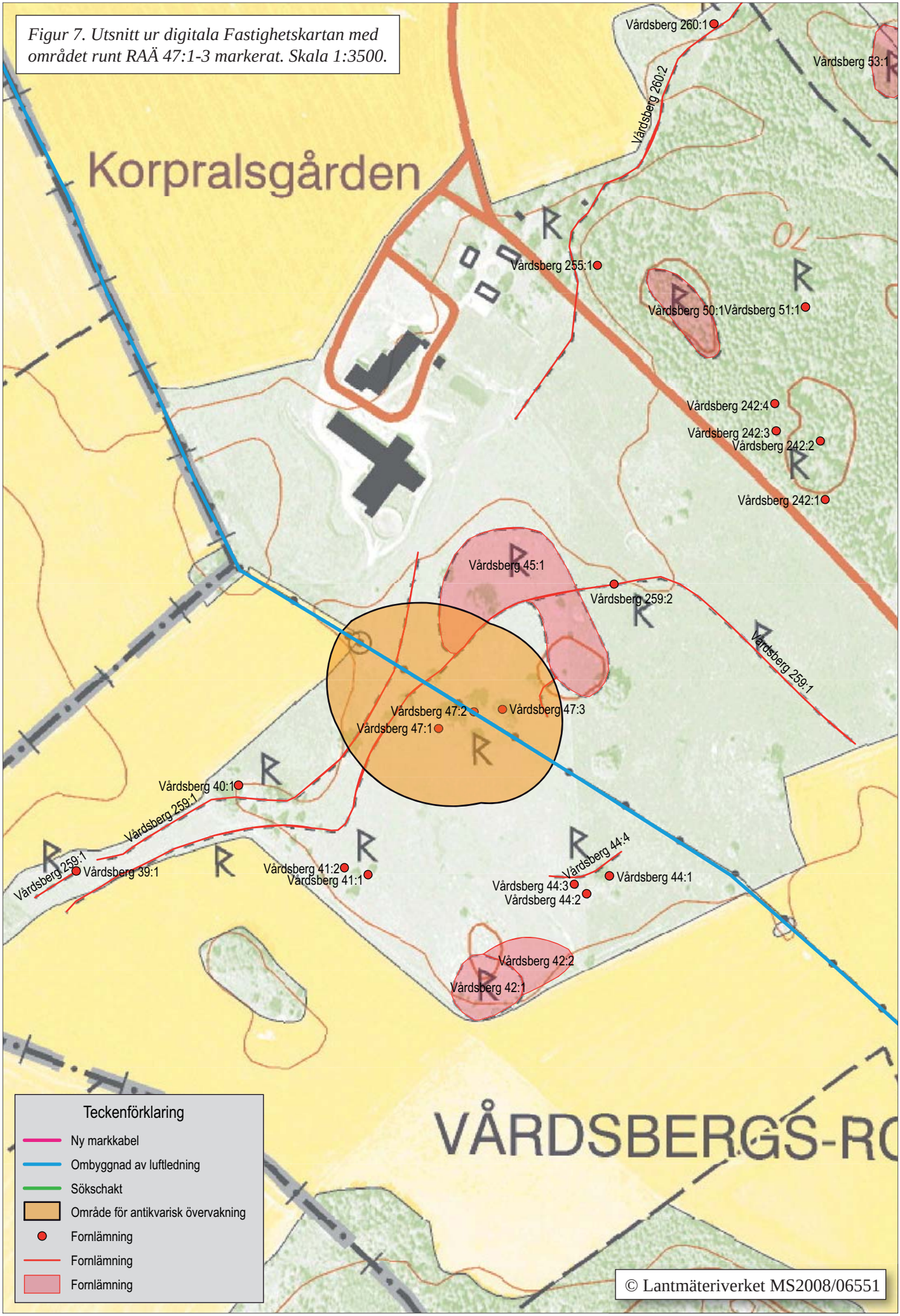

Figur 7. Utsnitt ur digitala Fastighetskartan med området runt RAÄ 47:1-3 markerat. Skala 1:3500.

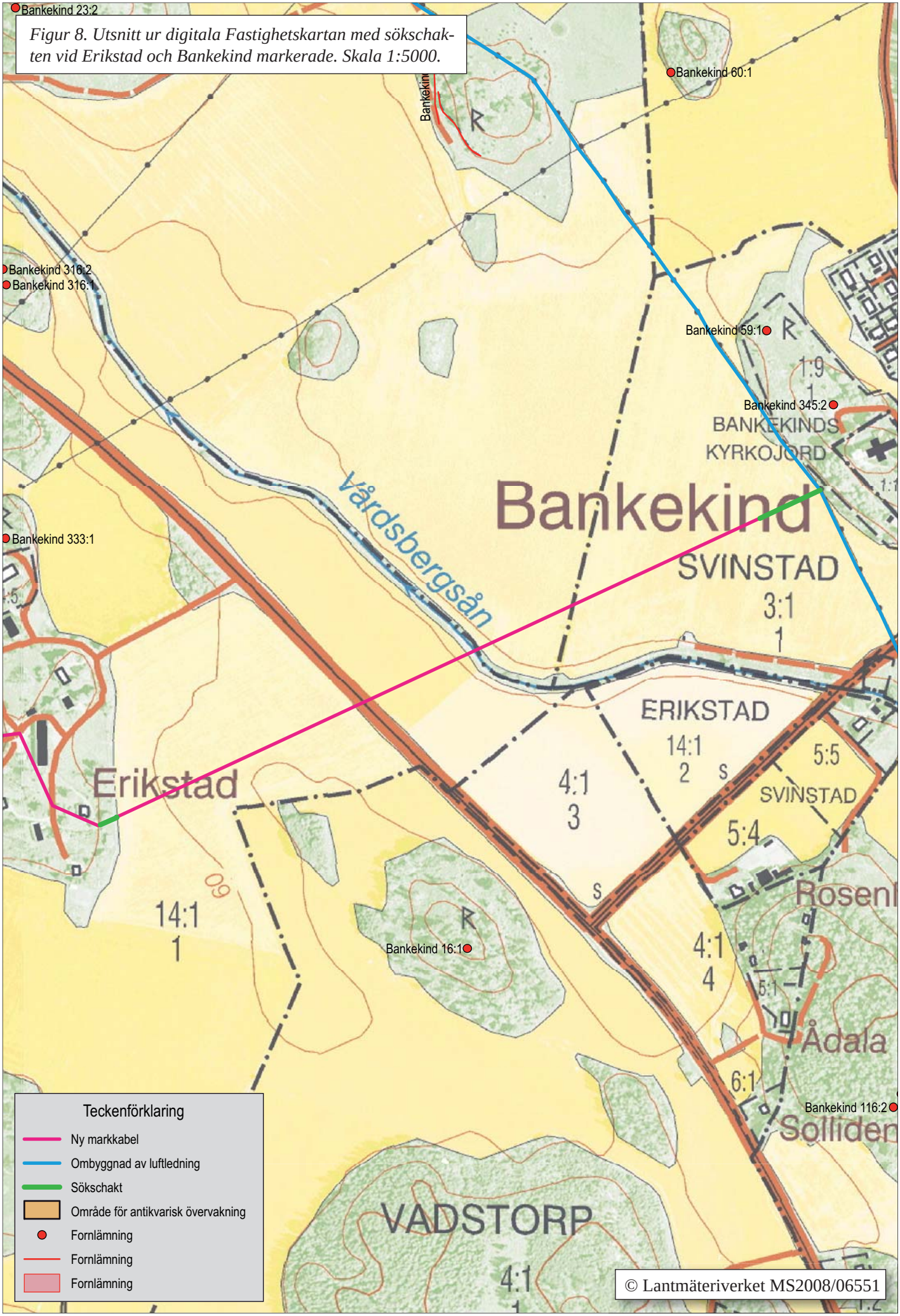

Figur 8. Utsnitt ur digitala Fastighetskartan med sökschakten vid Erikstad och Bankekind markerade. Skala 1:5000.

Tekniska uppgifter

Områden	Bankekind, Erikstad, Korpralsgården (Rogestad) m fl
Socken	Bankekind och Vårdsberg
Kommun	Linköping
Län och landskap	Östergötland
Fornlämningsnummer	RAÄ 11, 43, 55, 308, 313, 315, 345 m fl (Bankekinds sn), RAÄ 45, 47, 259 m fl (Vårdsbergs sn)
Ekonomiska kartans blad	8F4j, 8F5j, 8G4a, 8G5a
Koordinatsystem	RT 90 2,5 gon V
Typ av undersökning	Arkeologisk förundersökning i form av antikvarisk kontroll
Länsstyrelsens dnr	431-431-10
Länsstyrelsens handläggare	Malin Backman
Länsstyrelsens beslut	2010-03-02
ÖLM dnr	73/10
ÖLM projektnr	531074
Uppdragsgivare	E.ON Elnät AB
Kostnadsansvarig	E.ON Elnät AB
Projektledare	Erika Räf
Personal	Olle Hörfors
Fältarbetstid	4 arbetsdagar under sommarhalvåret 2010
Totalt undersöktes	12 600 löpmeter
Fynd	Nej
Foto	Enbart digitala
Analyser	Nej
Grafik	Erika Räf
Renritning	-
Grafisk form	Lasse Norr

Dokumentationsmaterialet förvaras på Östergötlands länsmuseum.

Ur allmänt kartmaterial © Lantmäteriverket MS2008/06551
ISSN 1403-9273 Rapport 2010:78 © Östergötlands länsmuseum

Östergötlands länsmuseum utförde under sommaren 2010 en arkeologisk förundersökning i form av antikvarisk kontroll i samband med ombyggnad av elnät i Bankekind och Vårdsberg, Linköpings kommun. Sammanlagt ingick ca 12 600 löpmeter elledningar i exploateringen.

En sökschaktsgrävning utfördes i samband med kabelschaktningen, dels vid Erikstad, dels omedelbart väster om Bankekinds kyrka. Förutom recenta lämningar framkom inget av arkeologiskt intresse på dessa platser.

Vid Korpralsgården, Rogestad kom ett ledningsbyte att direkt beröra stensättningar och stensträngar. Ledningsbytet utfördes under arkeologisk kontroll. Östergötlands länsmuseum gjorde därefter bedömningen att exploateringen kunde utföras som planerat.

ISSN 1403-9273 Rapport 2010:78